

Kaj pa »odštekane« smučarke?

Naprosili so me, naj napišem kaj o tistih davnih časih, ko sem pred mnogimi desetletji, še najstnica pri trinajstih letih, v krilu smučala na »dožcah«. Na moje neprestano nerganje, da bi tudi jaz rada smučala, mi jih je iz sosedovih dožc naredil moj brat Ciril. Spredaj so imele jermenčke, da sem na smučke lahko stopila kakor v cikle.

Lojzka in Anica Praček (Lojzka Praček)

Rada se spominjam, kako sem v pravih zimah, z veliko snega in hudega mraza, kazala svoje »znanje« in korajžo po ozkem, strmem kolovozu s Telečnika z Maščne gore, kjer se ni dalo smučati drugače kot samo naravnost, sicer te je levo ali desno ustavil breg. Takrat otroci še nismo poznali smučarskih asov.

List papirja je premalo, da bi lahko popisala, kako sem se naučila smučati, tekmovati in tudi zmagovati, ko je bila Slovenija še banovina in Jugoslavija še kraljevina.

Iz naše družine smo tekmovali štirje: sestra Anica, jaz, brata Ciril in Marjan, vsi štirje z več ali manj dobrimi uspehi. Naša dobra mama, ki nam ni branila športa, je bila vedno v skrbeh, ko smo se odpravljali na tekmovanja ali na smučanje in plezanje (na vrvi, žal zdaj že pokojnega brata Cirila, sem preplezala Steno kar petkrat). Vedno nas je v mislih na svoj način spremljala z željo, da se vsi srečno vrnemo k njej domov. Hvala, mama! Oče žal ni dočakal naših smučarskih in plezalnih ambicij. Umrli je, ko mu je bilo 52 let in pustil mamo samo s šestimi nepreskrbljenimi otroki.

Na Španov vrh sem bila zelo navezana, ker sem tam prvič v življenju zmagala v slalomu, na terenu, ki smo mu rekli »v peklu«, na severozahodni strani Španovega vrha. Tja gori sem šla vedno peš z Jesenic, največkrat po bližnjicah. Nazaj domov pa smo se, dokler cesta ni bila asfaltirana, lahko prismočali skoraj do domačega praga na Murovi.

Po tisti moji prvi zmagi v slalomu na Španovem vrhu so postali v Smučarski zvezi Slovenije pozorni na mlado smučarko z Jesenic, sicer sestro tedaj že uveljavljenega, sedem let starejšega Cirila, in me poklicali na prvi trening oziroma tečaj za dekleta na Pokljuki. Tja so nas sredi zime z veliko snega peljali na saneh s konjsko vprego, z dekami lepo zavarovane proti mrazu. Dogodek, ki ga ne bom nikoli pozabila! Kot v pravljici! V tečaj je bilo povabljenih približno dvanajst deklet iz vse tedanje kraljevine Jugoslavije, prevladovale pa smo Slovenke oziroma Gorenjke, z dvema trenerjema, ki smo bile po sposobnostih in znanju ločene v dve skupini. Trening (ali tečaj) je trajal deset dni. Vmes smo opravili tudi turo na pobočje Lipance, čez Javorniško planino na Pokljuki, spust nazaj pa je bil posebno doživetje. Na Pokljuki smo imeli potem še dva ali tri take treninge in nekaj tekmovanj.

Tekmovanja so se potem vrstila eno za drugim. Še zlasti lep spomin imam na slovensko banovinsko prvenstvo v Trziču leta 1939, ko sem za zmago v veleslalomu za nagrado prejela zlate uhane. Potem pa še na neki drugi tekmi - lepe, črne, lakaste salonarje, ki bi jih še danes lahko ponosno nosila. Salonar je pač vedno salonar in vedno moderen.

Svojo formo in stil sem rada pilila v družbi bratov in sestre Anice, ali pa kar sama, na bližnjem mesarjevem travniku nad sedanjo tržnico na Jesenicah, kjer je sneg obležal približno do srede marca, ali pa na Prihodih v Rovtih in na travniku poleg Žbatnikove kmetije. Prijazna kmetija in lastniki, ki nas niso nikoli preganjali in smo jim bili zato hvaležni. Spomladi, ko so kar na snežno odejo posuli gnoj, smo vedeli: »Aha, sedaj je pa dovolj smučanja po vašem travniku!« Naš drugi »poligon« je bil Kosmatov rovt nad Pejcam na Jesenicah, pa v Plavškem rovtu nad Štrukljevo kmetijo, kjer je tudi lepa nova kapelica.

Povsod smo vedno šli peš z Jesenic saj druge možnosti ni bilo. Nazaj v dolino pa je bil užitek smuk po zasneženi cesti, ki je bila takrat že makadamska in splužena samo toliko, da je vprežna živina zmogla pot.

Ob nedeljah je bil »naš« svet na Črnem in Španovem vrhu, ki je bil v letih od 1937 do 1941 še brez žičnice. Pa je bilo vseeno lepo in veselo. Tudi na Rožco smo večkrat na ramah nesli »dilce«, ki pa niso bile tako težke, kot so smučke danes. Takrat so bile smučiči navadne, jesenove, z železnimi robniki (kantami v žargonu), pa tudi okovje je bilo veliko bolj enostavno. Šli smo peš z Jesenic, čez Konarjev pront, mimo »lesene skale«, na molzišče in na koncu strmo do koč, kjer je bila za oskrbnico prijazna, vedno dobrovoljna Johanca. Že dolgo je ni več... Zadaj za koč je bila dolga strmina, ki pa so jo posebno fantje radi čim bolj naravnost presmučali. Štart za smuk z Rožce je bil na vrhu Kleka. Spomladi, ko na južni strani Rožce ni bila več mogoča varna smuka, so najbolj pogumni smučarji, predvsem tekmovalci, smučali s sedla na

severni avstrijski strani Rožce naravnost v globino. To območje so smučarji imenovali St. Moritz, ker je bilo zaradi severne lege in veliko snega mogoče uživati na snegu še do pozne pomladi.

Ob vsem tem »štrapacu« pa smo bili, kar se hrane tiče, skromni, ker ni bilo denarja za kaj več. Od doma smo v oprtniku prinesli kos kruha, malo sladkorja in pri Johanci naročili samočaj, ki je takrat stal en dinar. Še tak skromen izdatek je bil včasih problem. Zato nam je mama pripravljala okisan kuhan fižol, ki smo ga »pomlatili« poleg »kajle« kruha. Rekli so, da je fižol potreben športnikom, ker ima veliko eksplozivne moči... Dobra uteha namesto dobre malice...

Tudi poleti nismo mirovali. Smučarji alpinisti smo se domislili poletne vadbe na plazovih pod Široko pečjo, Oltarji v Martuljkovi skupini in pod Špikom. Takrat je po Gornjesavski dolini še vozil prijazen »ču-ču vlak«, kot ga z nostalgijo opeva vesela popevka. Običajno nas je z Jesenic odpeljal ob 6. uri zjutraj, popoldne pa nazaj, zelo utrujene, saj je samo do smučišča Za Akom približno dve uri hoje toda bili smo veseli in zadovoljni. Na plazovih so bila tudi mednarodna tekmovanja. Zato, ker smo poleti strašili s smučmi na rami, so nas na Jesenicah mimoidoči čudno pogledovali, saj niso razumeli, da je poleti lahko kje še sneg.

To je samo nekaj drobtinic iz tistih davnih časov, ki so nam ostali v lepem spominu, še posebno zato, ker so za njimi prišli težki vojni časi, ki so nam med drugim odvzeli tudi dve olimpijadi.

Lojzka Praček na štartu (Lojzka Praček)